

Armed Forces of Ukraine (for 2021–2025)]. Kyiv: MOU. 48. URL: https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf. [in Ukrainian]

12. Skrypnikova, V. O. (2023). Rozvytok mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikhmahistriv viiskovoho upravlinnia u profesiinii pidhotovtsi [Development of Intercultural Competence of Future Masters of Military Administration in Professional Training]: dys. ... d-ra filosofii osvity, ped. Nauk. Kyiv. 328. [in Ukrainian]

13. Suslov, V. V. (2024). Hotovnist maibutnikh ofitseriv Zbroinykh Syl Ukrainy do mizhnarodnoi komunikatsii: sutnist i struktura [Readiness of Future Officers of the Armed Forces of Ukraine for International Communication: Essence and Structure]. Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky. 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15286432>. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

АКИМОВА Ольга – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: готовність майбутніх фахівців до міжнародної комунікації.

ЖОВНИЧ Олесь – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: готовність майбутніх фахівців до міжнародної комунікації.

ІГНАТОВА Олена – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: готовність майбутніх фахівців до міжнародної комунікації.

ПОДУФАЛОВА Катерина – доктор філософії, старший викладач кафедри англійської мови та методики її навчання Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: готовність майбутніх фахівців до міжнародної комунікації.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

AKIMOVA Olha – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Educational Management Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: readiness of future specialists for international communication.

ZHOVNYCH Olesia – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor Department of Foreign Languages Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: readiness of future specialists for international communication.

IGNATOVA Olena – Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor, Dean of the Faculty of Foreign Languages Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: readiness of future specialists for international communication.

PODUFALOVA Kateryna – PhD in Education, Senior Lecturer, Department of English Language and Teaching Methods Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: readiness of future specialists for international communication.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2025 р.

Стаття прийнята до друку 29.03.2025 р.

УДК 376.091(477):342.9

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-398-403

ЗУБРИЦЬКИЙ Ігор –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1047-953X>

e-mail: ihorzubr@ukr.net

СМЕРЕЧАК Леся –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4567-9737>

e-mail: smerechaklesya@gmail.com

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

Ключова роль у процесі реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти відводиться інклюзивно-ресурсним центрам, які забезпечують комплексну підтримку дітей, їхніх батьків та педагогів шляхом проведення оцінки потреб, надання консультативної, корекційно-розвиткової й психологічної допомоги.

Авторами здійснено комплексний аналіз сучасного нормативно-правового забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів в Україні в умовах воєнного стану; проаналізовано новітні стандарти щодо формування сучасного освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами; наголошено, що рівноправний доступ осіб з особливими освітніми потребами до якісної освіти трактується в таких вимірах якості освіти як: ефективність, результативність, рівність, відповідність їхнім потребам, відповідність очікуванням суспільства; акцентовано увагу на тому, що на період дії воєнного стану передбачено створення умов в ІРЦ для психологічної підтримки дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та/або були змушені залишити місце постійного проживання.

Встановлено, що в умовах воєнного стану нормативно-правові акти було оперативного адаптовано до нових викликів – зокрема, передбачено розширення повноважень ІРЦ щодо підтримки внутрішньо переміщених осіб та дітей, які зазнали травматичного досвіду. Надалі пріоритетами мають стати гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами, удосконалення Положення про ІРЦ з урахуванням практичного досвіду та забезпечення нормативної підтримки міжвідомчої співпраці на рівні територіальних громад.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у поглибленому вивченні практичної реалізації положень чинного законодавства щодо діяльності ІРЦ в умовах воєнного стану, а також у дослідженні можливостей адаптації міжнародного досвіду до національної освітньої політики у сфері інклюзії.

Ключові слова: інклюзивно-ресурсний центр, нормативно-правове забезпечення, заклади освіти, особи з особливими освітніми потребами, діти з особливими освітніми потребами, освітнє середовище, інклюзивна освіта.

ZUBRYTSKY Igor –

PhD in Pedagogy, Associate Professor of Social Pedagogy and Correctional Education Department of

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1047-953X>

e-mail: ihorzubr@ukr.net

SMERECHAK Lesia –

PhD in Pedagogy, Associate Professor of Social Pedagogy and Correctional Education Department of

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4567-9737>

e-mail: smerechaklesya@gmail.com

REGULATORY AND LEGAL FRAMEWORK FOR THE FUNCTIONING OF INCLUSIVE RESOURCE CENTERS

A key role in the process of realizing the right of persons with special educational needs to receive quality education is assigned to inclusive resource centers, which provide comprehensive support to children, their parents, and teachers by conducting needs assessments, providing advisory, correctional, developmental, and psychological assistance.

The article presents a comprehensive analysis of the current regulatory and legal framework governing the functioning of Inclusive Resource Centers (IRCs) in Ukraine under martial law. It examines up-to-date standards for the creation of a modern educational environment for persons with special educational needs; it is emphasized that equal access of persons with special educational needs to quality education is interpreted in such dimensions of the quality of education as: efficiency, effectiveness, equality, compliance with their needs, compliance with the expectations of society. Particular attention is paid to the establishment of conditions within IRCs for providing psychological support to children affected by military actions and/or those forced to leave their permanent places of residence.

It was established that under martial law, regulatory and legal acts were promptly adapted to new challenges – in particular, the powers of the IRC were expanded to support internally displaced persons and children who have experienced traumatic experiences. In the future, the priorities should be the harmonization of national legislation with international standards, improvement Regulations on the IRC, taking into account practical experience and ensuring regulatory support for interagency cooperation at the level of territorial communities.

We see prospects for further scientific research in an in-depth study of the practical implementation of the provisions of current legislation regarding the activities of the IRC under martial law, as well as in exploring the possibilities of adapting international experience to national educational policy in the field of inclusion.

Keywords: inclusive resource center, regulatory and legal framework, educational institutions, persons with special educational needs, children with special educational needs, educational environment, inclusive education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У відповідності до Саламанської декларації (1994), основоположним принципом інклюзивної освіти є визнання того, що всі діти, незалежно від фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних чи мовних відмінностей, мають право навчатися разом у звичайних закладах освіти [8]. Така модель освітнього середовища передбачає створення умов, за яких діти з різними потребами, включно з тими, хто має порушення розвитку, складнощі в навчанні або перебуває у складних життєвих обставинах, можуть навчатися разом із своїми однолітками у межах єдиного педагогічного простору. Аналіз чинного законодавства України засвідчує, що реалізація інклюзивних практик забезпечується комплексом нормативно-правових актів, які декларують права та свободи дітей і молоді з особливими освітніми потребами й визначають механізми їх реалізації. Разом із тим, в Україні триває процес узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері створення умов для організації інклюзивної освіти [4].

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006) закріплює ключові принципи інклюзивної освіти, зокрема гарантує, що особи з інвалідністю не виключаються із системи загальної освіти через наявність інвалідності. Діти з інвалідністю не можуть бути позбавлені права на безоплатну та обов'язкову початкову або середню освіту. У документі також зазначено, що особи з інвалідністю мають рівний із іншими доступ до інклюзивної, якісної та безоплатної освіти за місцем свого проживання. Для забезпечення ефективного навчання таких осіб держава зобов'язується надавати всередині системи загальної освіти належну підтримку. Крім того, Конвенція передбачає впровадження індивідуалізованих підходів до навчання в умовах, які сприяють як засвоєнню знань, так і соціальному розвитку, відповідно до принципу повного охоплення освітнім процесом [2].

У цьому контексті ключова роль у процесі реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти відводиться інклюзивно-ресурсним центрам, які забезпечують

комплексну підтримку дітей, їхніх батьків та педагогів шляхом проведення оцінки потреб, надання консультативної, корекційно-розвиткової й психологічної допомоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Новітні стандарти формування сучасного освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами (далі – ООП) відображено в низці нормативно-правових актів, зокрема в Концепції «Нова українська школа», Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», а також у «Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти» та інших документах, які визначають основні пріоритети щодо наближення системи освіти України до європейських стандартів [3].

Особливості нормативно-правового забезпечення системи інклюзивної освіти в Україні досліджують А. Колупаєва, І. Луценко, С. Миронова, Л. Наконечна, Я. Полупанова та інші.

Сучасні наукові погляди щодо підготовки вчителів до інклюзивного навчання дітей з ООП висвітлюють Ю. Бистрова, В. Бондар, В. Гаврилов, Є. Клопота, О. Мартинчук, С. Миронова, В. Сильов, А. Шевцов та інші. Л. Прохоренко, В. Стойка та В. Йовдій окреслюють основні виклики, пов'язані з організацією освітнього процесу для осіб з ООП в умовах воєнного стану. Дослідники наголошують, що рівноправний доступ до якісної освіти для всіх, включно з особами з інвалідністю, є одним із провідних принципів міжнародних освітніх програм. Вони ґрунтуються на п'яти вимірах якості освіти: ефективність, результативність, рівність, відповідність потребам учнів та їхніх родин, а також відповідність очікуванням суспільства.

Автори підкреслюють, що в Україні у цьому напрямі здійснено низку важливих змін як у законодавчій площині, так і на рівні практичної реалізації. Зокрема, оновлено основні законодавчі акти щодо розвитку та впровадження інклюзивної освіти, створено умови для навчання дітей та молоді з ООП у закладах дошкільної, загальної середньої та вищої освіти. Також активно розвивається мережа інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ), які забезпечують оцінювання потреб осіб з ООП і сприяють формуванню індивідуальних освітніх траєкторій в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Основні аспекти функціонування ІРЦ, а також їхню роль у реалізації корекційно-розвиткової складової інклюзивного навчання аналізують у своїх працях О. Воротинцева, Л. Захарова та інші.

Метою статті є комплексний аналіз сучасного нормативно-правового забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діти з ООП мають право, відповідно до вибору батьків або інших законних представників, здобувати освіту в різних формах та умовах. Зокрема, можливим є навчання на загальних підставах, у інклюзивних класах або групах закладів освіти, за індивідуальною формою навчання в межах закладу, у спеціальних класах

закладів загальної середньої освіти, а також у спеціальних навчальних закладах – спеціальних школах і навчально-реабілітаційних центрах (НРЦ).

Зарахування учнів до закладу освіти проводиться відповідно до *Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти*, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367.

Висновок ІРЦ надається батькам (одному з батьків)/ іншим законним представникам особи з ООП, за заявою яких (якого) її проведено, у двох примірниках, один з яких подається батьками (законними представниками) особи до закладу освіти.

Директор (керівник) закладу освіти на підставі заяви одного із батьків чи/або інших законних представників учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, що надається ІРЦ, створює інклюзивний клас та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого ІРЦ. Варто наголосити, що в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або особливого періоду, гранична кількість дітей з ООП в інклюзивних класах не встановлюється. Жоден заклад освіти не має права відмовити в організації інклюзивного навчання та створенні інклюзивного класу для дитини з ООП.

Відповідно до *Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр»* від 12 липня 2017 р. № 545, інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) є установою, що утворюється з метою забезпечення права осіб з ООП на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та інших закладах освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу. Згідно з Положенням, ІРЦ надає послуги особам з ООП, які проживають або навчаються на території відповідної територіальної громади (району, міста або району міста), за умови подання повного пакета необхідних документів [5].

У своїй діяльності ІРЦ керується Конституцією України, Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю, а також спеціальними законами України, зокрема: *«Про освіту»* (2017), *«Про повну загальну середню освіту»* (2020), *«Про дошкільну освіту»* (2024), *«Про професійну (професійно-технічну) освіту»* (1998), *«Про фахову передвищу освіту»* (2019), *«Про вищу освіту»* (2014), а також іншими актами законодавства у сфері освіти, соціального захисту та прав людини. Важливим нормативним документом, що безпосередньо регламентує діяльність ІРЦ, є уже згадуване *Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України* від 12 липня 2017 року № 545.

У таких Центрах фахівці зі спеціальною освітою здійснюють комплексне психолого-педагогічне оцінювання розвитку дітей, надають психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги, а також забезпечують системну й кваліфіковану підтримку дітям з ООП та їхнім батькам [6].

За погодженням із заявниками строк проведення комплексної оцінки може бути продовжено, але не більш як до 30 календарних днів з моменту подання ними письмової заяви, якщо під час проведення оцінки особа була тимчасово непрацездатна або хворіла, що підтверджується медичним висновком про тимчасову непрацездатність або довідкою про тимчасову непрацездатність або довідкою за формою № 095/о, затвердженою Наказом МОЗ України від 14 лютого 2012 р. № 110 [5].

Визначення рівня підтримки для осіб з ООП може здійснюватися як фахівцями ІРЦ під час проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи, так і у закладі освіти командою психолого-педагогічного супроводу (далі – Команда супроводу) – на підставі чинного висновку, поданого батьками (або іншими законними представниками) дитини. До складу Команди супроводу мають обов'язково залучатися фахівці ІРЦ, що функціонує за місцем тимчасового проживання дитини, або у дистанційному форматі – фахівці того ІРЦ, який раніше проводив оцінювання за попереднім місцем проживання [6].

Для забезпечення якісного діагностичного процесу ІРЦ оснащені сучасними методиками та діагностичним інструментарієм. Зокрема, використовуються такі інструменти: WISC-IV (оцінка вербального інтелекту і когнітивних здібностей), LEITER-3 (оцінка невербального інтелекту), RPP-3 (визначення психоосвітнього профілю дитини), CASD (виявлення ознак розладів аутистичного спектру) та CONNERS-3 (діагностика синдрому дефіциту уваги та гіперактивності).

Окрім іншого, ІРЦ здійснює науково-методичне забезпечення підвищення кваліфікації методистів центрів підтримки інклюзивної освіти, педагогічних працівників ІРЦ, закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти; організовує і проводить науково-методичні семінари, тренінги, конференції, конгреси, засідання за круглим столом та сприяє впровадженню сучасних форм і методів підготовки, підвищення кваліфікації методистів центрів підтримки інклюзивної освіти, фахівців ІРЦ, педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти [5].

До нових завдань ІРЦ, які функціонують в умовах воєнного стану, належать: проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки та забезпечення системного кваліфікованого супроводу осіб з ООП, які вимушено змінили місце проживання (перебування) та були зараховані до інклюзивних класів (груп) або здобувають освіту з

використанням технологій дистанційного навчання; надання інформаційної підтримки батькам дітей з ООП щодо можливих закладів освіти, в яких дитина може продовжити навчання, а також отримати додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги [3].

Варто наголосити, що на період дії воєнного стану в ІРЦ передбачено створення умов для надання психологічної підтримки дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій та були змушені залишити місця постійного проживання.

В ІРЦ функціонує Автоматизована система (далі – АС «ІРЦ») «збирання, оброблення, зберігання та захисту інформації щодо осіб з ООП та суб'єктів освітньої діяльності, що формується (створюється) та використовується для забезпечення права осіб з ООП на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та інших закладах освіти» [5]. Система забезпечує достовірність і цілісність інформації, а також її захист відповідно до вимог чинного законодавства, включаючи безпеку персональних даних і захист від несанкціонованого доступу.

АС «ІРЦ» надає батькам або іншим законним представникам можливість за допомогою сайту <http://ircenter.gov.ua> знайти найближчий ІРЦ та через особистий кабінет зручно записатися на отримання послуг. Наприклад, контакти ІРЦ Львівської області нанесені на інтерактивну карту, доступну за посиланням: <https://tabsoft.co/3C5kCOW>.

У разі обслуговування осіб з ООП, які проживають на території іншої адміністративно-територіальної одиниці або територіальної громади, ІРЦ зобов'язаний не пізніше 15 числа місяця, що настає за місяцем подання звернення, повідомити про таких осіб засновника та відповідний орган управління освітою, що здійснюється з метою укладення договору про співробітництво. У таких випадках діяльність ІРЦ організовується відповідно до однієї з форм співробітництва, визначених Законом України «Про співробітництво територіальних громад» [1], що забезпечує безперервність надання освітніх і супровідних послуг дітям з ООП незалежно від їхнього місця проживання.

З метою належного обліку та підвищення прозорості й якості надання послуг, департаменти освіти і науки рекомендують фахівцям ІРЦ вести окремі журнали обліку консультацій, психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг, що надаються особам з ООП.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, нормативно-правове забезпечення діяльності ІРЦ в Україні є цілісною системою, яка базується на міжнародних зобов'язаннях держави, Конституції України, профільних законах про освіту, інших актів законодавства у сфері освіти, соціального захисту та прав людини. Воно не лише гарантує право осіб з ООП на здобуття якісної інклюзивної освіти, а й регламентує повноваження ІРЦ, порядок надання послуг, вимоги до організації комплексної оцінки

розвитку дитини та забезпечення супроводу. В умовах воєнного стану нормативно-правові акти було оперативного адаптовано до нових викликів – зокрема, передбачено розширення повноважень ІРЦ щодо підтримки внутрішньо переміщених осіб та дітей, які зазнали травматичного досвіду. Надалі пріоритетами мають стати гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами, удосконалення Положення про ІРЦ з урахуванням практичного досвіду та забезпечення нормативної підтримки міжвідомчої співпраці на рівні територіальних громад.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у поглибленому вивченні практичної реалізації положень чинного законодавства щодо діяльності ІРЦ в умовах воєнного стану, а також у дослідженні можливостей адаптації міжнародного досвіду до національної освітньої політики у сфері інклюзії.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII (поточна редакція від 04.04.2023, підстава – 2867-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 12.04.2025).
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 р. № 995_g71 (поточна редакція від 19.06.2023). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 14.04.2025).
3. Про розширення бази реалізації інноваційного освітнього проекту на всеукраїнському рівні за темою «Організаційно-методичні умови діяльності інклюзивно-ресурсних центрів у періоди війни та повоєнного відродження» у вересні 2023 – грудні 2028 років та внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 05.01.2024 № 7 : Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.09.2024 р. № 1358. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-rozshyrennia-bazy-realizatsii-innovatsiinoho-osvitnoho-proiektu-na-vseukrainskomu-rivni-za-temoiu-orhanizatsiino-metodychni-umovy-diialnosti-inkliuzyvno-resursnykh-tsentriv-u-periody-viin> (дата звернення: 15.04.2025).
4. Полупанова Я.М. Нормативно-правове забезпечення системи інклюзивної освіти в Україні. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і заальноосвітній школах : збірник наукових праць*. 2020. № 69. Т. 1. С. 118–122.
5. Про внесення змін до Положення про інклюзивно-ресурсний центр : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 р. № 1491. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1491-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.04.2025).
6. Про роботу інклюзивно-ресурсних центрів та організацію освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами у період воєнного стану : Лист МОН України від 28.03.2022 р. № 1/3710-22. URL: https://kristti.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/Rekomendatsiyi_voyennyj_stan_red-1.pdf (дата звернення: 16.04.2025).
7. Прохоренко Л. І., Стойка В. П., Йовдій В. М. Інклюзивно-ресурсні центри в умовах війни: окремі питання освіти дітей з особливими потребами. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2023. 2 (23). С. 115–130. URL: <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i23.234> (дата звернення: 15.04.2025).
8. Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами від 10.06.1994 р. № 995_001-94. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text (дата звернення: 11.04.2025).

REFERENCES

1. Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad : Zakon Ukrainy vid 17.06.2014 r. № 1508-VII (potochna redaktsiia vid 04.04.2023, pidstava – 2867-IKh). [On Cooperation of Territorial Communities: Law of Ukraine of 17.06.2014 y. № 1508-VII (current edition of 04.04.2023, basis – 2867-IX)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (data zvernennia: 12.04.2025). [in Ukrainian]
2. Konventsiiia pro prava osob z invalidnistiu vid 13.12.2006 r. № 995_g71 (potochna redaktsiia vid 19.06.2023). [Convention on the Rights of Persons with Disabilities 13.12.2006 r. № 995_g71]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (data zvernennia: 14.04.2025). [in Ukrainian]
3. Pro rozshyrennia bazy realizatsii innovatsiinoho osvitnoho projektu na vseukrainskomu rivni za temoiu «Orhanizatsiino-metodychni umovy diialnosti inkliuzyvno-resursnykh tsentriv u periody viiny ta povoiennoho vidrodzhennia» u veresni 2023 – hrudni 2028 rokov ta vnesennia zmin do nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 05.01.2024 № 7 : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 23.09.2024 r. № 1358. [On expanding the base for the implementation of an innovative educational project at the all-Ukrainian level on the topic "Organizational and methodological conditions for the activities of inclusive resource centers during the war and post-war revival" in September 2023 - December 2028 and amending the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 05.01.2024 No. 7: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 23.09.2024 № 1358]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-rozshyrennia-bazy-realizatsii-innovatsiinoho-osvitnoho-proiektu-na-vseukrainskomu-rivni-za-temoiu-orhanizatsiino-metodychni-umovy-diialnosti-inkliuzyvno-resursnykh-tsentriv-u-periody-viin> (data zvernennia: 15.04.2025). [in Ukrainian]
4. Polupanova, Ya. M. (2020). Normativno-pravove zabezpechennia systemy inkliuzyvnoi osvity v Ukraini [Regulatory and legal support of inclusive education system in Ukraine]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh : zbirnyk naukovykh prats*. № 69. T. 1. S. 118–122. [in Ukrainian]
5. Pro vnesennia zmin do Polozhennia pro inkliuzyvno-resursnyi tsentr : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.12.2024 r. № 1491 [On Amendments to the Regulation on the Inclusive Resource Center: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 24.12.2024. № 1491]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1491-2024-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 16.04.2025). [in Ukrainian]
6. Pro robotu inkliuzyvno-resursnykh tsentriv ta orhanizatsiiu osvitnoho protsesu dla osob z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u period voiennoho stanu : Lyst MON Ukrainy vid 28.03.2022 r. № 1/3710-22 [On the work of inclusive resource centers and the organization of the educational process for persons with special educational needs during the period of martial law. Letter of MES of Ukraine from 28.03.2022. № 1/3710-22]. URL: https://kristti.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/Rekomendatsiyi_voyennyj_stan_red-1.pdf (data zvernennia: 16.04.2025). [in Ukrainian]
7. Prokhorenko, L. I., Stoika, V. P., Yovdii, V. M. (2023). Inkliuzyvno-resursni tsentry v umovakh viiny: okremi pytannia osvity ditei z osoblyvymy potrebamy [Inclusive and resource centers in war conditions: some issues of education for children with special needs]. *Osvita osob z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy*. 2 (23). S. 115–130. URL: <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i23.234> (data zvernennia: 15.04.2025). [in Ukrainian]
8. Salamanska deklaratsiia ta ramky dii shchodo osvity osob z osoblyvymy osvitnimy potrebamy vid 10.06.1994 r. № 995_001-94. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text (data zvernennia: 11.04.2025).

995_001-94 [Salamanca Declaration and Framework of Action for the Education of Persons with Special Educational Needs, 10.06.1994]. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text (data zvernennia: 11.04.2025).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗУБРИЦЬКИЙ Ігор – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери, соціальні відхилення у неповнолітніх, ідеї соціальної профілактики, інклюзивна освіта.

СМЕРЕЧАК Леся – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери, формування у них готовності до роботи з особами з особливими освітніми потребами, інклюзивна освіта.

INFORMATION ABOUT AUTHORS

ZUBRYTSKY Igor – PhD in Pedagogy, Associate Professor of Social Pedagogy and Correctional Education Department of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University.

Scientific interests: training of future specialists in the social sphere, the social deviations of juveniles', the ideas of prevention, inclusive education.

SMERCHAK Lesia – PhD in Pedagogy, Associate Professor of Social Pedagogy and Correctional Education Department of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University.

Scientific interests: training of future specialists in the social sphere, formation of their readiness to work with persons with special educational needs, inclusive education.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2025 р.

Стаття прийнята до друку 29.03.2025 р.

УДК 378.635

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-403-407

СМИРНОВА Ірина –

доктор педагогічних наук, професор

заступник директора з науково-педагогічної роботи

Дунайського інституту

Національного університету «Одеська морська академія»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2085-5391>

e-mail: phd.smyrnova@gmail.com

СТАДНИК Олександр –

кандидат технічних наук, капітан II рангу,

комендант II комендатури швидкого реагування,

першого прикордонного державної ДПСУ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2288-7734>

e-mail: alex-170572@ukr.net

ВАЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ОФІЦЕРІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті автором досліджені особливості формування професійної мобільності майбутніх офіцерів військових закладів вищої освіти. Визначено дефініції «професійна мобільність». Зазначено, що формування професійної мобільності у майбутніх офіцерів постає не просто педагогічною метою, а назальною імперативою, що детермінує їхню спроможність ефективно виконувати службові обов'язки в умовах непередбачуваності та швидких трансформацій оперативної-тактичної обстановки.

У результаті дослідження встановлено, що у контексті фахової підготовки, формування професійної мобільності має здійснюватися на всіх етапах навчання у військових закладах вищої освіти. Починаючи з фундаментальних дисциплін, необхідно акцентувати увагу на встановленні міжпредметних зв'язків і демонстрації практичного застосування теоретичних знань у військово-професійній діяльності.

Обґрунтовано педагогічні умови, що сприяють її розвитку в процесі фахової підготовки, зокрема інтенсифікація практичної складової, впровадження інтерактивних методів, стимулювання самоосвіти, моделювання професійної діяльності в умовах, максимально наближених до реальних, забезпечення можливостей для індивідуалізації освітнього процесу і розвитку рефлексивних навичок.

Підкреслено важливість розвитку адаптивності, оперативності прийняття рішень та здатності до навчання впродовж життя для майбутніх офіцерів в умовах динамічного військового середовища. Адаптивність, як інтегративна якість, передбачає когнітивну гнучкість, емоційну стійкість та поведінкову пластичність, необхідні для ефективної діяльності майбутніх офіцерів. Оперативність прийняття рішень, що ґрунтується на критичному аналізі інформації, швидкому оцінюванні ризиків та прогнозуванні наслідків, є визначальною у ситуаціях дефіциту часу та високої відповідальності, характерних для військово-професійної діяльності. Водночас, здатність до навчання впродовж життя (lifelong learning) постає як фундаментальна компетентність, що забезпечує постійне оновлення знань, удосконалення навичок, освоєння новітніх технологій.

У висновках статті визначені перспективи подальших досліджень, які полягають у визначенні впливу цифрових технологій на процес формування професійної мобільності майбутніх офіцерів.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, освітній процес, майбутні офіцери, військові офіцери, заклади вищої освіти, фахова підготовка, професійна підготовка.